

Mora Kanunnamesi

قانون مورا

نعمانده وصوبانده وبتی وده مثل لندف محاکم لوزمه رسالانده لوزر کم ویرلر نیشده ایلدورور
وزیت یاغنه و پنبه ده و کتانه مثل لوزر و نیشلیله بلده ده بتی وده مثل لوزر بیه بیخو :
برکه ویرلر موبوکه لیک لیک بیه لوزر و بقی لیک و سیم قارسی موبولوزر و نیشلیله بلده نیش قاریقده
وقلواچیلندن دستوبه بیکه ویرلر و لیک دستوبه برده ویرلر و نیش و دستوبه و قسکیده
مثل لوزر بیه لوزر قورقور و موزر قورقورده سیم کور بیه و لایله لهرن قور بیلور و بوشلور
لوزر لیک و تولور سیم بیه سیمده ویرلر لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک
و نیش و لوزر قورقورده و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک
لای قلمن موزور و لوزر قورقورده و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک
بیه لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک
و ده قورقورده لوزر لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک
لای بیه بوشده لوزر لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک
و لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک
نیش باقی لوزر و بوشده سیمده لوزر لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک
و قطب و لام و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک
و لوزر لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک و نیش لیک

کیم طالب اولور سر اولور سابق اولور نه طاپوس اولور نه اولور نه قید اولور و سونال کیم
طاپولور اولور قوروس اولور اولور اولور اولور اولور اولور اولور اولور اولور اولور اولور
توقیم موقعی تبقه ایلمه سیمکه بصله لنبه نیار ایلمه سیمکه اولور اولور اولور اولور اولور
بیمار اولور کیم دین و عسکریه منقولیه و نعلیه صانع و توکل اولور اولور اولور اولور
و برتقرف ایلمه کیم یلدی صوتیاغی اولور اولور اولور اولور اولور اولور اولور اولور
اولور کلیمت و رعایا به ضرر یلد اولور اولور اولور اولور اولور اولور اولور اولور
ضرری اولور اولور اولور اولور اولور اولور اولور اولور اولور اولور اولور اولور

Kânun-ı Re'âyâ ve Gallehâ-yı Vilâyet-i Mora

Gallâtdan ve hubûbâtdan ve şîreden öşür alındıktan sonra otuzda bir sâlâriye alınır kim, cümle on beşde iki olur. Ve zeyt yağından ve penbeden ve ketenden öşür alınır. Ve nefsi Balyabadra'da şîreden öşür alınmayıp yedi destüye bir yük derler her yüke iki akçe bedeli öşür ve buçuk akçe resm-i karuş deyu alınır. Ve nefsi Balyabadra'nın hâricinde ve Hulumiçde altı destüye bir yük derler ve üç destüye bir medre derler. Ve Selemenk ve Veşenç ve Fesleke'de öşür alınmayıp akçe alınır. Defterlerde mestûrdur.

Ve her avâriz hânesine kim, davarı ola, bedel-i cerahorculuk deyu nefsi Balyabadra'da üçer akçe ve nevâhîsinin bazısında dört akçe ve beş akçe ve Hulumiç ve Arkadya ve Moton ve Koron ve Kalamata ve Karitena ve Mizistre ve Arhos kadılıklarında dörder akçe ve Kalavrita ve Koritos kadılıklarında üçer akçe alınır. Defterlerde mahalli mahallinde mestûrdur.

Ve otluk hakkı dahi cümle-i vilâyetde her avâriz hânesinden dörder akçe alınır.

Ve resm-i arûs cümle-i kefereden ki bâkire ola otuzar akçe ve dul hatundan on beşer akçe ve Müslümanların bâkirelerinden altmış akçe ve dul hatunlarından otuzar akçe alınır.

Ve cümle-i vilâyetde değirmen kim tamâm yıl yürüye, altmış akçe ve altı ay yürüyenden otuz akçe ve çeltik dinkinden otuz akçe ve kebe değirmeninden yılda on beş akçe ve ipek çarhından otuz akçe ve kiremitlikden otuz akçe ve zeyt yağı değirmeninden yirmi akçe ve bir bardak zeyt yağı alınır. Ve bez cenderesinden on beş akçe ve penbe çarhından ki suya kurulmuş ola yılda on akçe alına.

Ve hatîb ve imâm ve mü'ezzinlerden ve mahalle kethüdâsından ve papaslardan ve porotoyoroslardan ve a'mâlardan ve a'reclerden ve sakîmlerden avâriz alınmaz.

Ve cümle-i vilâyetde ipeğin gönlünden öşür alındıktan sonra sipâhînin öşrünün harcı re'âyâ yanındadır. Ve nefsi-i Balyabadra'nın ipeğinin harcı mühimmâtı re'âyâ yanındadır. Ammâ çarhçıya sâhib-i timâr kendi yanından günde beşer akçe ücret verir.

Ve cümle-i vilâyetde Müslümanlar elinde olan bağlar eğer kendiler dikmişler ise kim, kâfirden alınmamış ola, bedel-i öşür her dönüme dörder akçe ve bazı mahalde beşer akçe verirler. Defterde mahallinde mestûrdur. Ammâ şöyle ki şîre edip satalar öşür verirler. Ve eğer kefereden alınmış bağ ise öşrünü verirler.

Ve zeyt yağının bir lidresi nefsi-i Balyabarda'da ve Hulumiç'de dokuz yüz dirhemdir. Ve Arkadya'da ve Arhos'da sekiz yüz dirhemdir. Ve Moton'da ve Koron'da ve Kalamata'da ve Mizistre'de bin altı yüz dirhemdir.

Ve ipeğin lidresi yüz otuz üç dirhemdir. Ve Balyabadra'da yüz otuz üç dirhemdir.

Ve yüz otuz lidre istefdiye bir çuval derler, her on beş çuvaldan iki çuval öşür alınır. Sâlâriyesi ile bile.

Ve cümle-i vilâyetde bir kovandan bir akçe ve iki canavardan bir akçe alınır.

Ve bir ra'iyet kim, yerinden kalkıp âhar yere varıp temekkün eylemiş ola, eğer kendi veya atası çift bozup gitmiş ise kadîmî çiftçi oğlu ola, sipâhîsine ispençesinden gayrı elli akçe çiftbozan hakkı veyâhud iki öşür biri sâhib-i arza ve biri sipâhîsine verir.

Ve bir ra'yyetin kim, kendi sınırında zirâ'at edecek yeri olup anı koyup gayrın yerinde zirâ'at eylese iki öşür verir; biri sâhib-i arza ve biri dahi kendi sipâhîsine.

Ve otuz keten üskülüsüne bir demet derler.

Ve şîreden öşür alınan yerlerde yetmiş gün monopolye dutulur.

Ve otluk hakkı tırpan vaktinde alınır. Ve koruculuk tereke harmana geldükde alınır.

Sancakbeyi ve subaşı ve sipâhîler ra'yyetlerinin hubûbâtlarından ve şîrelerinden ve gayrından gayrı ile öşürlerin alalar, nakit akçe kesmeyeler.

Ve palamudu olan yerlerin sipâhîye üçte birin verirler.

Ve Mizistre'den gayrı yerlerde karış hakkı karışda bir akçe alırlar. Ammâ nefs-i Mizistre'de her medreye iki akçe karış hakkı alınır.

Ve bazı karyelerin sınırları müşâ' olup sipâhîleri ayrı oldukda ra'yyetli ra'yyetin ta'şîr ederler.

Ve kadîm ekiligelip bir zamânda tarla olmuş yerleri bazıları telbîs ile hâlî yerdire deyu tapulayıp alıp çayır ederler imiş. Zirâ'at olunugelen yerler geri ber karâr-ı sâbık zirâ'at oluna.

Kânun-ı Kazâ-i Moton der Vilâyet-i Mora

Nefs-i Moton sâir yerler gibi hânedan hâneye dörder akçe koruculuk vermezler. Hemân bir kimesneye mukata'aya satılıp niyâbet ile zabt ederler.

Ve zeyt ağaçları cümle-i Moton kadılığında ve Nakşa'da hâssadır, seyf ile feth olunmuşdur. Zeytinin cem' eden kimesneler aynı ile zeytinin değirmene alınıp yağ olup nısfı mîrî için emîn olanlar zabt edip nısf-ı âharını cem' edenler alırlar.

Ve bir kimesnenin bağında ve bahçesinde zeytin ağaçları olsa, şöyle ki, yüzden ziyâde olmasa, sâhib-i mülk olandan her ağacına üçer akçe tasarrufu için tapu alıp emîn olan üzerine kayd eyleye. Andan gayrı kimesne dahl eylemeye.

Ve yabani zeyt oldukda her ağacına tasarrufu için bir akçe tapu alıp defterde üzerine kayd eyleye.

Ve bağlarından ve bahçelerinden hâric olan zeytin ağaçların her tâlib olanlara ellişer dip ta'yîn olunup üslûb-ı sâbık üzere tasarruflarına tapu akçesi alınıp deftere kayd oluna. Elliden ziyâde verilmeye.

Ve bir kimesne fevt olsa dahi vârisi kalmasa tasarrufunda olan zeytin ağaçları kim tâlib olursa üslûb-ı sâbık üzere tapusu alınıp üzerine kayd oluna.

Ve şunlar kim tapu ile alıp korusun ayarlayıp ve altına tımâr edip ma'mûr eylemese, onların gibiye emîn olan kadı ma'rifetiyle tenbîh eyleye. Şöyle ki ba'de't-tenbîh tımâr eylemeyip mukayyed olmaya, ol vakit çekip elinden alıp bir tımâr eder kimesneye vere.

Ve öşr-i şîre monopolye tutulup satıla.

Ve zikr olan kadılıkda çayır deyu tasarruf eyledikleri yerler su yatağı olup ve zirâ'ate kâbil olmayıp ve zirâ'at olunagelmemiş ve re'âyâya zararı olmaz yerlerdir. Şöyle ki zirâ'ate kâbil ola ve zararı ola çayır olmak men' olunup zirâ'at oluna.

Lügatçe

Memâlih: Tuzlalar.

Mozor: 12 bin dirhemlik (38,484 kg) bir ağırlık ölçüsüdür.

El-hâletü hazihî: Şimdiki hâlde.

Memleha: Tuz çıkan yer, Tuzla.

Uğrulamak: Çalmak.

Girift: Tutma, yakalama.

Simsar: Bir akdin tarafları arasında onlardan müvekkili olanın hesabına aracılık yapan kimse.

Kıbre: İnce ipeğe denir.

Lidre: Osmanlı devletinde lidre birkaç farklı değere sahipti ve daha çok ipek ve ipekli kumaşlarda kullanılıyordu. İpeğin lidresi ise 130 dirhemdir. Zeytinyağının ise bir lidresi 900 dirhemdir.

Canavar: Yırtıcı hayvan.

Gön: tabaklanmış deri.

Besâtin: Bostanlar.

Selh-hâne: Mezbaha.

Yük: Bir yük hayvanının taşıdığı yükü ifade ettiği gibi, bir miktar parayı da karşılar.

Kebe: Kalın keçe.

Alef: Hayvan yemi.

Dink: Taş dibek.

Medre: Rumeli'de kullanılan, şıra şarap gibi sulu şeylere ve ekine ait bir ölçüdür. Sahillioğlu'na göre şarap için kullanılan bu ölçek 10 okka şarap alırdı. Farklı yerlerde farklı ağırlık değerlerine sahiptir.

Hamr: Şarap.

Kirbas: Ham bez.

Mermer: Üç İstanbul kilesi (60 okka) karşılığında kullanılan bir ölçüdür.

Asel: Bal.

Gelendir: Şarap konulan kap.

Kanata: Bir çeşit şarap kapı ve hacim ölçüsü.

Mankur: Mangır. İki bakır sikke.

Galle: Toprakta alınan ürün, zahîre.

Destü: Daha çok Balkanlar'da kullanılan bir hacim ölçüsüdür. Şıra ve zeytinyağı gibi ürünlerin ölçülmesinde kullanılan destü Balyabadra'da 17 okka, Balyabadra dışındaki Mora kazalarında ise 20 okka idi.

Cerahor: Osmanlı Devleti'nde ordu hizmetlerinde kullanılmak ve kale, köprü, yol vb. inşaatta ırgat, amele olarak çalıştırılmak üzere ücretle toplanan hıristiyanlara verilen isim.

Protoyoros: Köy veya kasabanın ileri gelenleri.

A' rec: Topal, aksak.

Sakîm: Sakat, hastalıklı.

Şîre: Şıra.

İstefdiye: Bir çeşit üzüm.

Üskülü: Güzel ve ince örgülü keten kumaşa denir.

Müşâ': Sâhipleri arasında taksim edilmemiş olan, ortaklaşa kullanılan arazi.

Monopolye: Sipahi, resm olarak para değil de şarap aldığından, bu şarabın satılması için yaklaşık iki ay süresince halkın şarapları mühürlenerek satılmasına mâni olunurdu. Buna "monopolye tutmak" denirdi.

